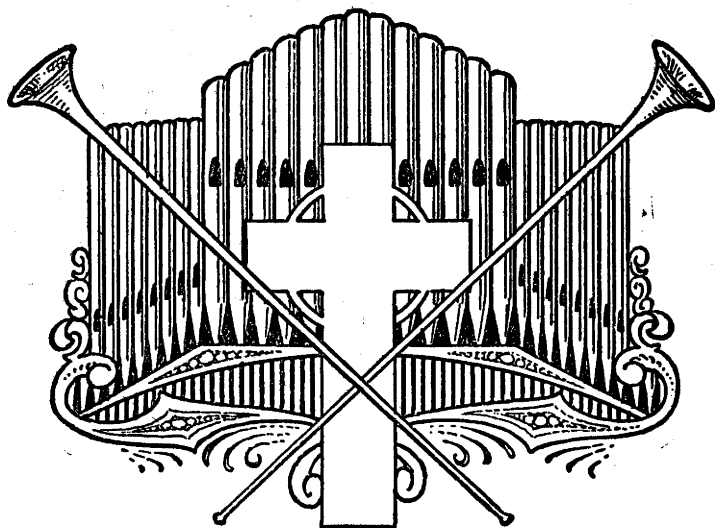

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER
OCH
SVERIGES ALLMÄNNA ORGANIST- o. KANTORSFÖRENING

UNDER MEDVERKAN AV INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, KYRKO-
HERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM OCH MUSIKDIREKTÖREN
SVANTE SJÖBERG, KARLSKRONA

UTGIVEN AV DOMKYRKOVICEPASTOR ARTHUR ADELL, LUND

15 Maj

ÅTTONDE ÅRGÅNGEN N:o 5.

1933

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

A. Adell: Biskop G. Aulén	33
—» Nordiskt kyrkomusikermöte	65
—» Psalmvalet	113
—» Evangeliebokens kollektböner	126
—» Julkalendrar	8
O. Agrell: Kyrkosångshögtiden i Uppsala	161
—» Från en tysk kyrkomusikalisk läroanstalt	179
F. M. Allard: Nya organistexamen	60
—» A. Fasmer Dahl	148
Alla helgons dag (Hymner)	145
H. Andersson: Mässa och mässkrud	151
B. Anrep-Nordin: Nya organistexamen	2
G. Aulén: Nya organistexamen	21
—» Ur herdabrevet	81
E. Bangert: Orgelns användning i gudstjänsten	97
Bestämmelser vid orgelbygge	91
Bön på Sexagesima	17
B. Cnattingius: Kyrklig konst 1932	55
—» Dopfontens plats	125
Dies est lætitia	184
E. Erlandsson: Psalm vid biskopsinviqning	108
A. E. Fahlin: Kyrkomusikernas ställning	185
K. Gustafsson: Kyrkomusikaliska elementa	177
J. Hedar: Tredje Schützfesten	25
—» Postludier för passionstiden	29
—» Postludier för advents- och jultiden omslaget till nov. nr.	
—» Lägre organistexamen	170
A. O. T. Hellerström: Den svenska tidegården	146
Kyrkomusikermötet i Stockholm	43, 58, 65
Kyrkosångsmötet i Uppsala	90, 134, 161
L. Lindhagen: Ad Invocandum Spiritum Sanctum	73
—» Christe qui lux	23
—» In tempore Pasche	33
E. Lundberg: Landsbygdens kyrkogårdar	38
C. A. Moberg: Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	106
—» Missalets inledningsantifonier	129
G. Morin: J. Chr. Fr. Haeffner	17, 35
—» Haeffners musikaliska skapande	68
—» 1700-talets svenska koralboksarbete	115
Nordiska kyrkomusikermötet i Stockholm	43, 58, 65
Nya organistexamen	2, 21, 42, 60, 142, 170
D. Olson: Nya organistexamen	42
K. Peters: Kyrkomusikens historia	49
—» Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	104
C. Rogberg: Nya organistexamen	6
C. Rosenqvist: J. L. Krebs	149
A. Runbäck: Orgelrestauration	164
G. Schedin: Gammal engelsk orgelmusik	7
—» Gottfrid Silbermann	40
—» Orgeln i All Hallows church	133
Sv. Sjöberg: Nya organistexamen	22
J. Sundberg: Orgelns användning i gudstjänsten	85
P. Söderlind: XIII intern. konsthistorikerkongressen	173
I. D. Wallerius: Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	100
H. Weman: Nya organistexamen	4
—» Orgelns användning i gudstjänsten	82
Zacheus arboris (med övers. och musik)	1
W. Ahlén: Nya koralförslag	24
—» Svensk orgelkonst 1932	52
—» Nya orgelnoter	87
	IN MEMORIAM.
	I. D. Walerius
	A. Fasmer Dahl

RECENSERADE ARBETEN.

I. LITTERATUR.

A. Adell: Högmässaordningen	30
Allmogemålningar fr. Dalarne	159
A. Adell o. K. Peters: Evangelisk Tide- gård	146
F. M. Allard: Våra psalmmelodier ..	00
G. Aulén: Herdabrev	112
J. Baum: Malerei und Plastik d. Mit- telalters	150
Bibelske Psalmer	190
L. Clarke: Liturgy and worship	94
Danmarks kirker	110
O. Doering: Christl. Symbole	140
L. Eisenhofer: Handbuch der katol. Liturgik II.	157
C. Elis: Orgelwörterbuch	109
S. F. Fredlund: Andra årgångens hög- mässotexter	79
A. Fridner: För stilla stunder	79
B. Gatterdam: Schule d. Choralbegleitung	45
K. Gersberger: Handbuch der Musik..	109
C. Gröber: Kirche und Künstler	14
Göttliche Liturgie d. hl. Chrysostomus	30
J. W. Hamner: Visby domkyrkas grav- stenar	175
Handbuch d. deutschen evang. Kirchen- musik	78
J. Jacobsson: Hallands kyrkor	31
G. Jensen: Inför den heliga tjänsten..	48
D. Johner: Erklring d. Kyriale	138
— Die Sonn- und Festtagslieder ..	138
Julkalendrar	8
Kempf: Handbuch der Liturgik	137
R. Koch: Christliche Symbole	111
R. Lindstam: Kyrkor som frsvunnit..	31
S. Lizell: Musikens första grunder	78
L. Lund: Guds spelman	142
Lundblad-Peters: Psalmvalslista	113
M. Luther: Theologie d. Kreuges	191
H. Lützel: Christl. Kunst d. Abend- landes	46
Malmberg-Rosendal: Aftonsngspostilla	111
C.-A. Moberg: Kyrkomusikens historia	49
R. Mörner: Björkvik	191
T. Norlind: Handbok i sv. musikens historia	74
Ordo Romanus I	108
G. Pauli: Monumentalmleriet i Sverige	175
G. Paulsson: Tanke och form i konsten	141
K. Peters: Psalmvalslista	113
A. G. Pettersson: Kristinehamns kr- nika	191
H. Preuss: Das Bild Christi	47
A. L. Romdal: Linköpings domkyrka..	14
J. Roosval: Fornkristen konst	175
G. Rosendal: Rtte lärare	47
— Bilder och tankar	191
E. E. Ryden: The Story of our Hymns	10
E. Rnning: Dansk Salmesang	158
G. Schwake: Volk lernt greg. Choral..	45
Småskrifter om kristendom	79
Volks-Schott	190
Br. Weigl: Handbuch der Orgellitteratur	12
J. Welle: Fader vr	112

II. MUSIKALIER.

Th. Aagard: 26 Prludier	13
Album fr Frauenchor	44
C. Beck: Sonatina	139
— Två prludier	139
D. Buxtehude: Jubilate Domino	13
N. Bruhns: 3 Prludien	64
H. Distler: Christ der du bist der helle Tag	44
J. L. Emborg: Passionsmusik	44
— Sonate for Violin og Orgel	110
W. Frtner: Toccata und Fuge	139
— Konsert f. Orgel och strkorkester	140
Hemmets koralbok	95
Hymnal and Order of Service	11
Fr. Hfer: 4 Prludien	138
M. Holmström-Ingers: Svenska sånger	138
Kyriale fr das Volk	95
L. Kstel: 24 Pre- og Postludier	31
Körsången V.	110
J. Morn: 12 nya motetter	41
— 15 hymner och motetter	43
— Koral med variationer	110
— Jul	190
Neue Schulkantaten	78
D. Olson och A. G. Joelsson: Koralfr- spel	13
Orgelbuch I, II	138
Orgelmeister d. 17. u. 18. Jahrh.	31
J. Pachelbel: Cicconna	64
Pro Musica	138
C. Rogberg: Pingshymn	77
P. Steenberg: Fire kirkekor	77
Svensk klassisk musik	14
I. Widén: Koralfantasi	174
W. Ahlén: Allegro festivo	31
— Pskhymn	44

MEDELANDEN.

Alternativa melodier	189
Avskrift av musikverk	192
Koralvecka i Båstad	92, 159
Lägre Organistexamen sommaren 1932	142
Musikkonservatoriet	16, 64, 96, 142
Kyrkosångens Vänners centralkom- mitt	27, 62
Kyrkosångens Vänners stiftskretsar ..	16, 32, 62, 96, 159
Organistforeningens Centralstyrelse ..	27
Kyrkosngsforbundets Centralrd	28
I Stiften	143
Kyrkomusikermtet i Stockholm ..	43, 58
Kyrkosngsmtet i Uppsala	48, 90, 96, 134, 161
Val ..	16, 32, 48, 80, 96, 112, 142, 176, 191
Från Danmark	144
Från England	144
Från Finland	64, 191
Från Tyskland	48, 64, 96, 112
Nya orglar ..	16, 176 (samt  omslaget till mars-, maj-, aug- och sept-numren)

MUSIKBILAGA:
Förslag till nya koraler: april.

KYRKOKALENDER
terfanns i omslaget till följande nummer:
januari, mars, maj, augusti, september och
november.

Tidskrift för Kyrkomusik och**Svenskt Gudstjänstliv**

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 6 58.

Expeditionens adress: Svenska Kyrkans
Diakonistyrelsels Bokförlag, Stockholm 7.

Tel. 23 24 05.

Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—aug-
numren dubbelnummer den 1 aug.

Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
reppning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bland annat:

Domkyrkovicepastor A. Adell, Lund: Nor-
diskt kyrkomusikermöte. — Bibliotekarie G.

Morin, Stockholm: Hæffners musikaliska
skapande. — Kyrkoadjunkt L. Lindhagen,

Ljusdal: Ad invocandum. — Recensioner.

— Meddelanden.

Herman Nordfors & Co.
PIPORGELFABRIK
LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145.

Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruk-
tioner. Moderniseringar, insättning av elek-
trisk bälgdrift och stämningar utföras om-
sorgsfullt. Finaste intyg från framstående
musici. Dispositions- och kostnadsförslag på
begäran omgående gratis.

Handarbetets Vänner**Kyrkliga textilier****Omsorgsfulla renoveringar****Stureplan 2, Stockholm****Libraria**

LÄSTMAKAREGAT. 30
STOCKHOLM

Kyrkliga textilier**Renoveringar utföras**

norinotryks
NORDISK NODESTIK- OG TRYKKERI
SAMT LITOGRAFISK ETABLISSEMENT
GRUNDAET 1894
ST. KONGENS GADE 63.
KØBENHAVN

TELEFONER:

3304
13057

Telegr. Adr. Nodestikog, Köpenhamn

Anbefalles i Herrar Förläggares och
Kompositörers välvilliga åtanke vid
behov av nottryck i förstklassigt
utförande till billigaste pris ●

*Mångårig leverantör till
Sveriges största förlag*

Skicka oss Edert manuskript och
vi sända Eder omgående offert

Kyrkokalender

för trefaldighetstidens första del.

Allmän kyrkobön: Alternativ I, utom på III Böndagen.

FÖRSTA SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

För helgsmålsbönen:

Sv. psb. 221. 438. Psalt. 89: 15—19. Dan. 5: 23b—30.

För högmässan:

Sv. psb. 455: 1. 221. 577: 4. 455: 4—8. (153: 14, 15. 155.) 128: 8. Postludium: H. o. W. nr 37.

För aftonsången:

Sv. ps. 138: 1—5. 224: 1—3. 210: 10, 11.

För veckans dagliga andakter:

Månd. 19 juni. Sv. psb. 430: 3. 430: 5. (Om aftonen: 440: 1—2. 440: 6.) Psalt. 89: 2—7, 12—16. Hebr. 9: 15—10: 18.

Tisd. 20. Sv. psb. 187: 7—8. 187: 9—10. Psalt. 116: 12—19. Hebr. 10: 19—39.

Onsd. 21. Sv. psb. 203: 1, 2. 203: 3, 4. Psalt. 84. Hebr. 11: 1—31.

Torsd. 22. Sv. psb. 643: 1—2. 643: 8. Psalt. 91: 1—6, 10—16. Hebr. 11: 32—12: 24.

Fred. 23. Sv. psb. 644: 1, 2. 644: 4. Psalt. 19: 1—7. Hebr. 12: 25—13: 25.

DEN HELIGE JOHANNES DÖPARENS DAG.

(Röd skrud.)

För helgsmålsbönen:

Sv. psb. 394: 1—4. 394: 5, 6. Psalt. 1. Jes. 40: 12—18.

För högmässan:

Sv. psb. 394: 1—2. 644. 394: 4. 210: 4—8. (157: 8, 9. 16.) 643: 5, 6.

Postludium: Walther: Was Gott tut (Ch. a. M.)

För aftonsången:

Sv. psb. 326: 1—4. 16. 394: 3—5.

ANDRA SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

För högmässan:

Sv. psb. 163: 4, 5. 164: 1—4. 21: 1. 215. (153: 1, 2. 155.) 129: 4.

Postludium: H. o. W. nr 40.

För aftonsången:

Sv. psb. 584. 123: 5—7. 509: 5.

För veckans dagliga andakter:

Månd. 26. Sv. psb. 419: 1. 421: 4, 5. (Om aftonen: 442: 1, 2. 442: 9.) Psalt. 63: 2—9. Luk. 1: 1—25.

Tisd. 27. Sv. psb. 163: 4. 163: 6, 7. Psalt. 18: 2—7, 50. Luk. 1: 26—56.

Onsd. 28. Sv. psb. 607: 1—2. 607: 3. Psalt. 19: 8—15. Luk. 1: 57—80.

Torsd. 29. Sv. psb. 219: 1—2. 219: 4. Psalt. 113: 1—8. Luk. 2: 1—20.

Fred. 30. Sv. psb. 200: 3—4. 200: 5.

Psalt. 32: 1—8. Luk. 2: 21—52.

Lörd. 1 juli. Sv. psb. 323: 1—2. 323: 3. Psalt. 33: 1—12. Luk. 3: 1—22.

TREDJE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

För helgsmålsbönen:

Sv. psb. 192: 3—7. 438. Psalt. 80: 2—4, 15—20. Hes. 34: 11—16.

För högmässan:

Sv. psb. 187: 1—3. 192: 5—7. 186: 3—4. 155: 5—7. (153: 1—2. 157.) 466: 5.

Postludium: H. o. W. nr 39.

För aftonsången:

Sv. psb. 147: 1—3. 200: 3—5. 110: 10.

För veckans dagliga andakter:

Månd. 3 juli. Sv. psb. 423: 1. 423: 3—4. (Om aftonen: 440: 1. 440: 3—4.) Psalt. 19: 8—15. Luk. 4: 1—30.

Tisd. 4. Sv. psb. 583: 1. 583: 3—4. Psalt. 39: 5—14. Luk. 4: 31—5: 11.

Onsd. 5. Sv. psb. 532: 1—2. 532: 5. Psalt. 119: 1—7. Luk. 5: 12—39.

Torsd. 6. Sv. psb. 31: 1. 31: 3—4. Psalt. 46. Luk. 6: 1—19.

Fred. 7. Sv. psb. 197: 1. 197: 3—4. Psalt. 51: 3—14. Luk. 6: 20—49.

Lörd. 8. Sv. psb. 541: 1, 2. 541: 3. Psalt. 96: 1—10. Luk. 7: 1—23.

MISSIONSDAGEN.

(Röd skrud.)

För helgsmålsbönen:

Sv. psb. 139: 1—3. 139: 4. Psalt. 117. Jes. 43: 10—13.

För ottesången:

Predikotext: Psalt. 22: 26—28. Sv. psb. 325: 1—5. 1: 6, 7.

För högmässan:

Predikotext: Joh. 3: 16. Sv. psb. 118: 1. 139. 68: 4, 5. 147: 1—3. (45: 8. 146.) 540: 4.

Allmän kyrkobön: Alternativ II. Postludium: H. o. W. nr 43.

IV

För aftonsdngen:
Predikotext: Rom. 1: 13—16. Sv. psb. 536. 546. 102: 4.

För veckans dagliga andakter:
Månd. 10. Sv. psb. 538: 1—2. 538: 3. Psalt. 98. Luk. 7: 24—50.

Tisd. 11. Sv. psb. 548: 1—2. 548: 3. Psalt. 71: 1—6. Luk. 8: 1—39.

Onsd. 12. Sv. psb. 141: 9—11. 141: 12—14. Psalt. 119: 9—16. Luk. 8: 40—9: 17.

Torsd. 13. Sv. psb. 285: 1. 285: 4—5. Psalt. 111: 1—10. Luk. 9: 18—50.

Fred. 14. Sv. psb. 195: 1—2. 195: 4. Psalt. 102: 2—3, 12—23. Luk. 9: 51—10: 16.

Lörd. 15. Sv. psb. 325: 5. 325: 7—8. Psalt. 105: 1—9. Luk. 10: 17—11: 13.

FEMTE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

För helgsmålsbönen:
Sv. psb. 195. 438. Psalt. 25: 4—9. 1 Sam. 3: 1—10.

För högmässan:
Sv. psb. 325: 6, 7. 195: 1—5. 134: 2. 17. (164: 5. 157.) 45: 8. Postludium: Scheidt: Credo (O.) Eller H. o. W. n:r 16.

För aftonsdngen:
Sv. psb. 167: 1—6. 168: 1—4. 459: 5.

För veckans dagliga andakter:
Månd. 17. Sv. psb. 430: 6. 430: 7. Psalt. 145: 8—14. Luk. 11: 14—44.

Tisd. 18. Sv. psb. 164: 1, 2. 164: 5. Psalt. 139: 1—12, 23—24. Luk. 11: 45—12: 21.

Onsd. 19. Sv. psb. 553: 1—2. 553: 7. Psalt. 119: 89—94. Luk. 12: 22—40.

Torsd. 20. Sv. psb. 192: 3—4. 192: 5. Psalt. 73: 1—3, 23—28. Luk. 12: 41—13: 9.

Fred. 21. Sv. psb. 144: 1—2. 144: 5. Psalt. 130. Luk. 13: 10—14: 6.

Lörd. 22. Sv. psb. 23: 1—2. 23: 3. Psalt. 95. Luk. 14: 7—35.

SIJTTE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

För helgsmålsbönen:
Sv. psb. 144: 1—5. 438. Psalt. 19: 8—15. 5 Mos. 5: 6—21.

För högmässan:
Sv. psb. 431: 4, 5. 144: 1—5. 329: 3. 208: 3—5. (164: 4, 5. 157.) 275: 5, 6. Postludium: Buxtehude: Mensch, wiltu leben seeliglich (O.) eller H. o. W. n:r 42.

För aftonsdngen:
Sv. psb. 285: 2—6. 570. 22.

För veckans dagliga andakter:
Månd. 24. Sv. psb. 118: 1—2. 118: 3. Psalt. 145: 15—21. Luk. 15: 1—32.

Tisd. 25. Sv. psb. 177: 4. 177: 5, 6. Psalt. 90: 1—14. Luk. 16: 1—31.

Onsd. 26. Sv. psb. 138: 5—6. 138: 7. Psalt. 119: 169—176. Luk. 17: 1—37.

Torsd. 27. Sv. psb. 239: 1. 239: 7. Psalt. 121. Luk. 18: 1—30.

Fred. 28. Sv. psb. 191: 1—2. 191: 6. Psalt. 143: 1—8. Luk. 18: 31—19: 10.

Lörd. 29. Sv. psb. 643: 5—6. 643: 9. Psalt. 148: 1—14, 11—14. Luk. 19: 11—40.

KRISTI FÖRKLARINGS DAG.

(Vit skrud.)

För helgsmålsbönen:
Sv. psb. 523. 438. Psalt. 34: 1—9. 2 Mos. 34: 4—9.

För högmässan:
Sv. psb. 328: 3. 523. 324: 3. 241: 4—6. (157: 8, 9. 153.) 128: 5, 6. Postludium: Walther: Jesu meine Freude (Ch. a. M.).

För aftonsdngen:
Sv. psb. 108: 4—6. 666: 4—6. 668: 10.

För veckans dagliga andakter:
Månd. 31 juli. Sv. psb. 141: 1—3. 141: 5—6. Psalt. 36: 2—10. Luk. 19: 41—20: 19.

Tisd. 1 aug. Sv. psb. 167: 1—2. 167: 8. Psalt. 42: 1—6. Luk. 20: 20—21: 4.

Onsd. 2. Sv. psb. 210: 1—2. 210: 9—11. Psalt. 71: 17—23. Luk. 21: 5—36.

Torsd. 3. Sv. psb. 595: 2—3. 595: 7. Psalt. 16: 1—11. Luk. 21: 37—22: 23.

Fred. 4. Sv. psb. 216: 1. 216: 8. Psalt. 4: 2—9. Luk. 22: 24—53.

Lörd. 5. Sv. psb. 28: 1—2. 28: 6. Psalt. 24: 1—10. Luk. 22: 54—23: 26.

ATTONDE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

För helgsmålsbönen:
Sv. psb. 120: 1—5. 120: 8, 9. Psalt. 119: 169—176. Jer. 23: 1—4.

För högmässan:
Sv. psb. 121: 5, 6. 120: 4—9. 206: 5. 228: 3—5. (582: 1, 2. 157.) 193: 6. Postludium: Ch. a. M. n:r 2.

För aftonsdngen:
Sv. psb. 138: 1—3. 199: 2—5. 180: 6.

För veckans dagliga andakter:
Månd. 7. Sv. psb. 537: 1. 537: 4. Psalt. 103: 1—13. Luk. 23: 27—56.

Tisd. 8. Sv. psb. 214: 1—2. 214: 3. Psalt. 30: 2—13. Luk. 24: 1—31.

Onsd. 9. Sv. psb. 201: 1—2. 201: 3. Psalt. 37: 1—6, 23—28. Luk. 24: 32—53.

Torsd. 10. Sv. psb. 228: 1. 228: 3—4. Psalt. 18: 29—35. Apg. 1: 1—26.

Fred. 11. Sv. psb. 188: 1. 188: 10. Psalt. 22: 24—32. Apg. 2: 1—36.

Lörd. 12. Sv. psb. 461: 1—2. 461: 3. Psalt. 65: 2—9. Apg. 2: 37—3: 10.

Bibelläsningarna ur Nya Testamentet för den dagliga andakten äro i huvudsak efter

Nordiskt kyrkomusikermöte.

Den samhörighetskänsla mellan Nordens länder, som tagit sig uttryck vid de senaste årens kyrkosångsfester, på så sätt att representanter för Nordens kyrkomusiker mottagit inbjudan att bevista dessa generalmönstringar, har i år högeligen stärkts genom det första nordiska kyrkomusikermötet i Stockholm 5—7 maj.

Inbjudare till mötet var Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening. Det är ingen hemlighet att initiativtagaren till det hela var den livskraftiga Stockholms kyrkomusikerförening under dess ordförande musikdirektör David Ahlén, vilken genom sina personliga insatser och sina resor med Engelbrektskören i hög grad bidragit till att sammanknyta Nordens kyrkomusiker.

Med en riktig instinkt för det *väsentliga* i all kyrkomusik, har detta första möte koncentrerats omkring de olika kyrkornas högmässor. Kyrkomusik är gudstjänstmusik, det är: den är i första hand icke concertant utan liturgiskt betonad. Kyrkomusiken måste, om den skall undgå att flyta ut i det allmänt religiösa och förflackas vara förbunden med ett gudstjänstliv, vara förankrad i en församlings, en kyrkogemenskaps liv.

Men i samtliga Nordens kyrkor betyder gudstjänst det samma som högmässa. Vål hava under de senaste årtiondena försök gjorts att återupptaga gamla gudstjänstformer utanför högmässan: det gamla officiets eller Tidegårdens former, en erinran därom gavs i inledningsgudstjänsten i Storkyrkan; väl har man strävat efter att nyskapa formerna för församlingens gudstjänstliv, men allt detta är ännu allenast trevande försök. Intet av dessa försök har ännu vunnit en sådan plats inom kyrkorna, att det kunde anses såsom väsentligt för dem i den meningen som högmässogudstjänsten.

Med riktig instinkt för det innerst *gemensamma* har man vid detta kyrkomusikermöte låtit de olika kyrkornas högmässor vara centrum för detsamma. Näppeligen kunde känslan av den gemensamma grunden för det kyrkomusikaliska livet kommit klarare till uttryck än genom denna demonstration av de skilda kyrkornas egentliga och huvudsakliga gudstjänst. Historiskt sett gå de alla tillbaka på samma ursprung. Tiderna hava väl förändrat dem. De hava tagit intryck av den nationella jordmån i vilken mässan infogats, men det gemensamma är uppenbart. Här är en andens frändskap, som dokumenterar sig klart, och som dokumenterar sig på det centralaste området.

Törhända hade det varit en fördel om i ett historiskt-liturgiskt föredrag det gemensamma och det särskiljande klarlagts och de nordiska högmäsoordningarnas bakgrund tecknats. Mycket skulle törhända däri-genom ytterligare inhämtats genom denna sällsynta möjlighet att lära känna mässorna i grannländerna, så som de utgestaltas hos våra fränder, när de utgestaltas som värdigast och bäst.

Ty så mycket må genast sägas: från de skilda länderna hade de förnämsta krafterna sänts fram. Listan av medverkande: predikanter och liturger, organister och körer är alltför lång för att här kunna införas. Vi hänvisa till det fullständiga programmet, som meddelades i förra numret.

Det enda som icke var »riktigt», det enda som saknades var självfallet — den rätta församlingen, som talade det riktiga tungomålet. Nu är givetvis i en evangelisk gudstjänst just församlingen en oundgänglig och väsentlig del: en församling som är förtrogen med ordningen och melodierne. Vid en gudstjänst som firas i ett främmande land blir i någon mån alltid församlingen en samling åhörare, ej en gemenskap av kristtrogna. Detta visade sig ock vara en hämmande makt, förnimbar för den som upplevat grannlandets gudstjänst i dess eget kyrkorum och med en församling, som talar det språk för vilket psalmerna och bönerne äro skrivna. Det gemensamma i det nordiska tros- och kyrkolivet gjorde dock påtagligen denna hämmande förnimmelse mindre än vad man kunde väntat. Och som helhet blevo dessa högmässogudstjänster en lockande maning att närmare lära känna frändefolkets andeliv genom deras kyrkosång och kyrkomusik. Så mycket i liturgi och sedvänja, i koralmelodi och psalmer är dock befryndat att man icke någonsin känner sig alldeles utanför.

Det kan här icke vara meningen — eller ens av utrymmesskäl möjligt — att i detalj referera dagarnas innehåll eller att bedöma de olika kompositionerna eller körernas prestationer. Endast antydningssvis några intryck.

Den första dagens festliga upptakt gavs i Storkyrkan av kyrkans egna. Musikaliska Akademien gav plats åt det officiella öppnandet genom mötesbestyrelsens ordförande, musikdirektör David Ahlén. Här framförde ock de tillstädeskomna organisationerna sina hälsningar: Dansk Organist- og Kantorsamfund, Finlands svenska Kantor-Organistförening, Finska kyrkans Kantor-Organist-förening och Norges organistforening. Den omiskännligt hjärtliga tonen i dessa anföranden betygade att det påbegynta samarbetet från skilda håll erfares såsom ett behov.

I professor Heikki Klemetti, från Helsingfors, hade mötet vunnit en i eminent mening sakkunnig och därtill fängslande föredragshållare, som belyste ämnet Körsången från teknisk synpunkt.

För övrigt var dagen ägnad Danmarks kyrkomusik. I aftonens konsert hade beretts ett hedersrum åt Laub med fyra av hans i sträng klassisk kyrkostil utförda motetter och Carl Nielsen med hans strax före hans bortgång komponerade Commotio. Nämnas må även Emborgs Pinsemotett med dess förening av i gregoriansk stil genomförda recitativ och polyfona körsatser.

Dagen slutades med supé med nya hälsningar från gäster och grannar. Finland hade lagt beslag på den andra mötesdagen. Två samtida högmässor splittrade deltagarnas uppmärksamhet på olika fronter — liksom ock den stockholmska allmänhetens. Inom parentes var deltagandet från dess sida vid högmässorna men också vid konserterna påfallande klent. Knappast oväntat.

Den nu levande finska och finlandssvenska generationen av kyrkorkomponister företräddes vid dagens konserter. För många deltagare betydde för visso dessa konserter en ny bekantskap med en högtstående kyrkomusik, som djärvt banat sig nya vägar, men som ändock kunnat förbli sakral konst. Vad som här levandegjordes i samtida kyrkomusik av Klemetti, Madetoja, Bengt Carlsson och J. Sundberg vid Finlandssvenskarnas konsert och därjämte av Krohn och Maasalo vid den finska konserten hör till det, som man kan vänta skall förbli levande och ge impulser för den kommande utvecklingen.

Vid den senare konserten försvarade Engelbrektskören de svenska färgerna. Fem namn voro representerade: Morén, Widéen, Blom, Olsson och Wikander. Dagens diskussion berörde frågan om orgelns användning i gudstjänsten. Inledningsanförandena skola inflyta i denna tidskrift.

I huvudstadens magnifika stadshus fick dagen sin avslutning, med tal av stadsfullmäktiges ordförande, ny sångartävlan av de gästande körerna och orgelmusik.

Söndagen blev — självfallet — den svenska högmässans dag, den svenska orgelkonsertens, med Otto Olsson vid Gustav Vasa-kyrkans orgel samt slutligen och den norska kyrkomusikens dag. Georg Reiss — Laubs och Moréns något yngre samtida — inledde de norska tonsättarnas grupp, som tolkades förnämt av organist Arild Sandvold vid orgeln och av organist Wilh. Huus-Hansens Motett-kor.

Den nye biskopen i Strängnäs hade trätt till i Ecklesiastikministerns ställe för att i Engelbrektskyrkan avsluta mötet. Hans ord fick ett mäktigt svar i de samfällida körernas utförande av Otto Olssons Te Deum. — Då var kyrkan fylld av människor. Hjälptrupper från landsorten hade anlänt. Kyrkliga mötet stod inför sin begynnelse.

Med Te Deum, den gamla lovhymnen från urkristendomens dagar, började mötet. Och slutades det. Den enkla recitativiska gregorianska sången — f. ö. äldre än Gregorius — stod där som urkällan. En underbar rikedom av inspirerad sång och musik har flutit fram ur den och byggt upp kring dess av generationers förtröstan helgade ord. Te Deum Laudamus — det blir kyrkomusikens början och slut.

Här blandades i mäktigt och skön samklang röster från fyra språk. — Man tänkte på den Ande,

som av alla tungomål och land församlar folken
i Herrens Jesu Kristi tro endräkteliga

och som

lär med skilda tungors ljud
all jordens folk att lova Gud.

Arthur Adell.

Hæffners musikaliska skapande.

En kort överblick.

»Händel, Gluck och Bach äro Gud Fader, Gud Son och Den Helige Ande i musiken» äro Hæffners egna ord och utvisa det ideal han eftersträfvade i sin tonsättareverksamhet.

Som vi av föregående artiklar sett visade Hæffner redan tidigt stora musikaliska anlag. Vi minnas också, hur han som barn med hänförelse lyssnade till kolarnas sånger, och att han som nioårig spelade orgel vid söndagsgudstjänsterna. Det var folkmusik och kyrkomusik han först insöp, vilket givetvis blev av stor betydelse för hans vidare utveckling. Här till kom så småningom även annan mera rent konstnärligt inriktad tonkonst, inte minst under tiden i Meiningen, där han säkert bl. a. blev i tillfälle att få lyssna till och lära älska Glucks verk.

Som också framgått av tidigare artiklar började Hæffner redan som relativt ung sin tonsättarverksamhet. Och det första verket av hans hand, som omtalas, men som tyvärr ej kunnat återfinnas, är en passionshistoria, skriven vid 17 års ålder i Meiningen. Från tysklandstiden omtalas vidare sånger till text av Goethe. Dessa korta notiser är emellertid allt vi veta om hans kompositionsverksamhet under den första perioden av hans liv, men att döma av hans musikaliska intresse och den skicklighet han ådagalade inför sina lärare, torde man med visshet kunna sluta, att produktionen varit rikare.

Hæffners första kompositoriska arbete i det nya hemlandet var musiken till den särskilt för den Stenborgska skådebanan verksamme teaterförfattaren C. M. Envallsons opera comique »Sängkammareko». Stycket som stammar från Hæffners verksamhetstid vid denna teater, kom emellertid aldrig till utförande, och inte heller kan man med full visshet fastställa, huruvida någon musik finnes bevarad. Musikaliska akademiens bibliotek förvarar visserligen en enkel visartad sång skriven med Hæffners egen piktur, vilken möjligen kan härröra från detta verk, men för att fastslå saken fordras en närmare undersökning, vilken f. ö. betydligt försvåras därav, att själva texten till pjäsen mig veterligen ej finnes i behåll. Musiken till denna opera comique utgör Hæffners enda försök på den lättare scenmusikens område. Att han inte återvände dit är givetvis beroende på hans musikaliska inställning. För Hæffner var ju Gluck i detta fall idealet, vilket givetvis inte lockade till försök i denna den lättare musans genre.

Hæffners ställning som sångmästare och senare kapellmästare vid Stockholmsoperan var givetvis en av orsakerna, förutom kärleken till Glucks skapelser, till att hans första tonsättarverksamhet kom att inriktas på operamusikens område, även om han alltsedan sin studietid för J. G. Vierling hyst ett varmt intresse för kyrkomusiken, enkannerligen kyrkosången. Det ämne, som först lockade honom, var intet mindre än

Elektra, en av den grekiska skaldekonstens djupast tragiska gestalter, visserligen omformat i tidens anda av den franske författaren N. F. Guillard och översatt av Dramatiska teaterns grundläggare, den franskt klassiskt betonade dramatikern A. F. Ristell. Verket gavs första gången den 22 juli (drottningens namnsdag) 1787 inför kungligheten på Drottningholm och den 10 december s. å. på Kungl. teatern, där det visserligen kvarstod på repertoiren i nära 4 år men likväl ej uppnådde mer än tio uppföranden. Verket gjorde inte någon större lycka, och man klandrade det allmänt som ett omoget arbete, som alltför tydligt bar »spåret av en rå och obändig kraft» (Forssmann). Partituret, som ännu finnes i be håll i Operans musikbibliotek, utvisar tydligt Glucks förebild, inte minst beträffande recitativets behandling. — Två år senare, alltså 1793, är Hæffner färdig med en ny opera, »Alcides' inträde i världen», en enaktare, vilken gavs vid den nyuppförda Dramatiska teaterns invigning den 11 november. Men ej heller detta verk vann någon uppskattning och nedlades efter detta enda framförande. Det var f. ö. såsom invigningsstycke av mera tillfällig natur. En del stämmor finnas bevarade i Kungl. teaterns musikbibliotek, och ett recitativ med åtföljande aria är infört i »Musikaliskt Tidsfördrif» för 1793 (n:r 22, 23 och 24). Ett tillfällighetsverk var även en med anledning av Gustaf IV Adolfs förlovning, den 2 november 1795, uppförd »Epilog till Lodoiska». Båda kunna förbigås utan närmare kommentarer.

Hæffners sista, till vår tid bevarade, fullbordade sceniska skapelse var »Renaud», en lyrisk tragedi i 3 akter av fransmannen Leboeuf och översatt av N. B. Sparrschöld. Operan, som uppfördes första gången den 29 januari 1801, nedlades redan den 16 december året därpå efter elva framföranden; alltså inte heller någon större publikframgång. Geijer satte emellertid ett mycket stort värde på verket i fråga, och undersöker man partituret, vilket finnes i Preussische Staatsbibliothek i Berlin, närmare, skall man också finna ett betydligt framsteg i förhållande till Hæffners tidigare försök, även om här liksom beträffande »Electra» den övervägande recitativt hållna stilen på dåtidens av den franska chansen starkt påverkade smak föreföll stel och långtråkig. Att den likväl vann en viss uppskattning framgår bland annat därav, att inte mindre än sju nummer av »Musikaliskt Tidsfördrif» för år 1802 upptaga brottstycken ur denna opera.

Med »Renaud» är Hæffners till vår tid bevarade skapande på operans område slut. Att han likväl ända till sin ålders höst haft intresse för konstarten, framgår av ett brev från Atterbom till kulturhistorikern Johan Heinrich Schröder 1828, vari omtalas, att Geijer och Hæffner arbetade tillsammans på en opera. Vad som därav finnes kvar är emellertid ej mer än några fragment till Geijers libretto, och att därav närmare sluta, hur operan skulle ha utformats, är ju tämligen omöjligt. Ämnet var emellertid av nordisk natur, och med hänsyn härtill hade Hæffner säkert tänkt att i viss utsträckning använda svenska folkvisor och möjligen även svenska folkdanser som musikaliskt underlag.

På gränsen till dramatisk musik står den omstridda lyriska monologen »Lydia och Arist». Verket i fråga är så till vida omstritt, som

man på grund av dess i viss mån rent lyriskt melodiska struktur velat fränkänna Hæffner detsamma. Forssman har i sin avhandling ägnat saken en utförlig undersökning, vilken helt torde klarlägga förhållandet. Enligt denne skulle skalden J. D. Valerius, monologens författare, själv ha påbörjat komponerandet men avbrutit efter orden: »Och fogeln teg i rosenhäcken», där Hæffner tagit vid. Vidare betonar Forssman, att Hæffner gått igenom och sett över den musik, Valerius skrivit. Man torde sålunda i detta fall inte göra Valerius någon större orätt, om verket i sin helhet tillskrives Hæffner. Monologen finns införd i »Musikaliskt Tidsfördrif» för 1798, men dessutom förekommer ett partitur i Musikaliska akademiens bibliotek. På grund av ackompangemangets instrumentala karaktär är säkert detta partitur (Hæffner-autograf) det ursprungliga, medan sättningen för en röst med piano är en senare bearbetning.

På 1780-talet inkom i Sverige en ny musikalisk form, representerad av den enkla från det tyska sångspelet härstammande visan. Den musikaliska smaken var då här, som tidigare framhållits, starkt behärskad av den franska chansen, och när därför svenska komponister började skriva i den nya stilen, blev det en blandning av fransk chanson och tysk visa jämte ett svagt inslag av svensk folkviseton. Stilarten blev ytterst populär, och som dess främste företrädare märkes Olof Åhlström. Till Åhlström anslöt på 1790-talet Hæffner, vilken även vann ett visst anseende som viskomponist. Hans visor trycktes i den förut omnämnda »Musikaliskt Tidsfördrif» samt i den även av Åhlström utgivna »Skaldestycken satte i Musik». Bland de mest kända märkas: »Hulda Rosa, fjärlin frågar», »Catrina i sin fällbänk låg» och »Skål för den jord, som först druvorna födde.» Även om Hæffner ej direkt anknyter till förebilden, Åhlström, fordrar han dock liksom denne, att musiken noga skulle följa orden. Hæffner såg alltid i det deklamatoriska det högsta. Överflyttad till Uppsala fortsatte Hæffner även med viskomponerandet men stilen övergick här mera till vad man skulle vilja kalla romansstil. Innan vi emellertid förflytta oss över till Hæffners tonsättarverksamhet i Uppsala, skola vi med några ord omnämna hans övriga verk under stockholmsåren. 1799 utgav han sålunda av trycket en »Svensk Messa», som senare omarbetades och utkom 1817. Vidare inlämnade han den 22 mars 1800 en koralbok till Musikaliska akademien med begäran om ett utlåtande däröver. Verket anbefalldes den 14 augusti s. å. till tryckning, vilket emellertid ej fullföljdes förrän åtta år senare. Att här närmare ingå på Hæffners koralarbete är emellertid ej meningen, det fordrar sin egen uppsats. Till Stockholmsperioden hör också Davids 10:de och 20:de psalmer i översättning av Tingstadius för blandad kör och orkester, det förra verket bevarat i Musikaliska akademiens bibliotek, det senare i Kungl. teaterns musikkbibliotek.

I Uppsala kom Hæffner in i en helt ny miljö, där bl. a. den inbrytande romantikens tankevärld hunnit slå djupare rötter. Hæffners i grund och botten romantiska sinnelag slog här, som jag tidigare framhållit, ut i full blom. Att detta också skulle avspeglas i hans musikaliska skapande är givet, vilket icke minst kom till uttryck i hans sånger. Hæffner blev fosforisternas och götornas speciella musikaliska medhjälpare

och tonsättare, och för det mål, de eftersträvade, torde de knappast ha kunnat finna någon bättre. Vi behöva i detta hänseende blott tänka på Hæffner som skapare av den svenska studentsången, för vilken han skrivit körer, vilka ännu räknas som dess förnämsta skatter. Hit hör i främsta rummet »Vikingasåten», sjungen första gången 1814, och den till Gustaf II Adolfs-jubiléet 1832 skrivna »Låt dina portar upp», vilka båda i sin förening av enkelhet och storslagenhet söka sin like. Förutom dessa märkas »Samloms bröder, kring frihetens fana», den för dubbelkör skrivna »Under Svea banér» och den av Hæffner fyrstämmigt arrangerade »Viken tidens flyktiga minnen». Till Hæffners arbeten på manskvartettens område hör även den samling svenska folkvisor, han 1832 utgav.

Men det var inte enbart som kvartettkomponist, Hæffner biträdde fosforisterna. Han fortsatte sålunda sitt i Stockholm påbörjade arbete på solosångens område, fast sångerna här få en annan karaktär. Främst i raden märkas »Manhem», »Majsång» och ett par till ord av Goethe, vilka ingå i ett häfte »Svenska sånger» (även med tysk titel) tryckt i Leipzig 1822 och tillägnat »De studerande i Upsala». Många av dem voro på sin tid allmänt kända och ofta sjungna. Förutom dessa märkes en romans, vari Hæffner mycket nära ansluter till den tidigare romansens företrädare i Tyskland, och det är i Salis' allvarstyngda »Grafven».

Genom sin förbindelse med Uppsala-romantikerna, främst Geijer, fick Hæffner också i uppdrag att ordna och harmonisera musiken till den samling folkvisor, Geijer och Afzelius utgävo 1814—16. Och att Hæffner med glädje skulle åtaga sig detta är självklart, om man besinnar hans barndoms inställning just till folkmusiken. På detta område, liksom på koralens, fordrade Hæffner den största enkelhet. Han undvek därför alla kromatiska tongångar i harmoniken och avstod dessutom i största utsträckning från onödiga genomgångstoner. Vid arbetet med dessa folkvisor trodde sig Hæffner ha upptäckt en speciellt nordisk skala, på vilken melodierna uppbyggts. Hur därmed förhåller sig vore visserligen intressant att få gå in på, men utrymmet tillåter ej. Emellertid torde Hæffners iakttagelser ej vara oberättigade.

Hæffners första tonsättning under Uppsalatiden var ett passionsatorium, »Försonaren på Golgatha» eller som titeln även lyder, »Försonaren på Oljeberget», alltså ett kyrkomusikaliskt verk, varav exemplar finnas dels i Uppsala universitetsbibliotek, daterade 1809 och 1829, dels i Musikaliska akademiens bibliotek, daterat 1810 och försett med den senare titeln. Även i Västerås läroverks bibliotek finnes ett exemplar. Orden voro författade av ingen mindre än Samuel Ödmann och musiken skriven med tanke på »tillgångarne af Musiks uppförande här i Upsala», som Hæffner själv antecknat.* Mellan de båda upplagorna 1809 och 1829 råder vissa olikheter, vilket ger vid handen att Hæffner under senare dagar omarbetat verket. Sålunda utgöres den första versionen av soli, kör och stråkorkester, medan den sista har fullständig orkester. På det tidigaste exemplaret står vidare antecknat att orgel kan ersätta orkestern. — Verket består förutom av en inledande solo-mantrio a capella av fyra

avdelningar, vari körerne äro skrivna i tidens motettstil, d. v. s. mestadels rent homofont hållna. Recitativerna visa en stark påverkan av Glucks, och särskilt i ögonen fallande äro de kvinnliga sluterna. Ansatser till kontrapunktiskt skrivsätt förekomma men utmytna snart, som ovan sagts, i rent homofon sats; ett typiskt exempel härpå är sista kören i fjärde avdelningen. Förutom körer med orkesterackompanjemang förekomma några a capella, bl. a. i tredje avdelningen, där Häffner inför koralen »O, huvud, blodigt sårat». — Oratoriet tillhör ett av Häffners märkligaste skapelser och vann stor uppskattning av samtiden. Sålunda kom det till uppförande inte enbart i Uppsala utan dessutom i Härnösand och Gävle. Det i Västerås förefintliga exemplaret tyder även på, att verket givits där.

Till Häffners kyrkomusikaliska verk under Uppsalatiden hör givetvis i första hand koralboken 1820—21, men som redan sagts, till Häffners arbete på koralmusikens område få vi återkomma senare. Hit hör också »Praeludier till melodier i Koralboken samt Marscher» (1822). Arbetet var närmast utgivet med tanke på den låga nivå, på vilken orgelspelet stod vid denna tid. Ur rent konstnärlig synpunkt har det emellertid ett ganska ringa värde. — Härtill kommer ett betydande antal tillfällighetsverk, bl. a. ett 20-tal prologer, samt kompositioner i anledning av akademiska högtidligheter, bland vilka Häffner själv i den tidigare citerade matrikeln för Uppsala universitet särskilt framhåller musiken till »Ph. Magister-promotionerna 1818 och 1827, Medic. Doctor-Promotionerna 1822, Theol. Doctors-promotioner 1831, jubelfesterna 1817 och 1830 samt till högtidligheterna i anledning af K. Carl XIV Johans kröning 1818 och H. K. H. Prinsessan Sophia Albertinas död 1829».

Förutom rent musikaliska skapelser må vi innan vi övergå till en karaktäristik erinra om att Häffner ofta framlade sina åsikter och omöden i skrift, vilket givetvis i första hand gällde koralsången och kyrkosången. I tidskriften Svea för 1818 finnas dessutom intagna hans funderingar rörande den nordiska folkvisan (»Anmärkningar öfver gamla Nordiska sången»).

Häffner var som tonsättare ingen stor mästare men hyste en osviklig kärlek till sin konst och var för sin tid en utomordentligt kunnig musiker. I det i början citerade Häffnerska musikaliska valspråket framskyftar ett starkt romantiskt drag. Det var också vad Häffner var, en romantiker och en typisk representant för den inbrytande romantiken. I sina operor var han det i sin överdrivna beundran för Gluck. Han var det liksom sina samtida i sin fullständiga oförståelse för Händels och Bachs verk. Han var det i sin kärlek till den svenska folkvisan. Och han var det inte minst i sina misstag då det gällde att återställa koralmusiken i dess »ursprungliga gestalt».

Gösta Morin.

(Eftertryck i varje form förbjudes.)

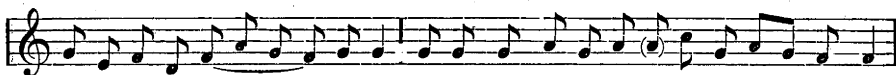
Ad invocandum Spiritum Sanctum.

Man måste nog nästan vara bosatt i en stiftsstad med prästvigningar för att överhuvud taget få höra Sv. Ps. 132. Tyvärr — ty detta är en av våra allra förnämligaste pingstpsalmer.

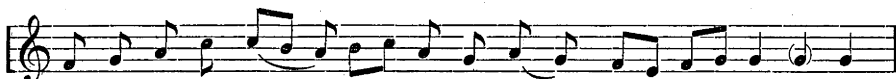
Den är spårad tidigast på 1000-talet och är till sitt ursprung en antifon i pingstens tidegård. I Breviarium Romanum återfinnes den under rubriken »Ad invocandum Spiritum Sanctum». Även under reformationstiden användes den tydligen i sin egenskap av antifon. Så anvisar Laurentius Petri den i »de Officijs» för pingstaftonens vesper och completorium.

När sedermera tidegården i allt mindre utsträckning utfördes på protestantiskt område, förblev »Veni Sancte Spiritus» levande därigenom att den övergick till att bli protestantisk psalm. Så utfördes den länge i katedralskolornas morgonböner. Kyrkolagen föreskriver, att den skall brukas vid präst- och biskopsvigningar (på svenska) och vid prästmöten (på latin).

Om melodins öden är just ej så mycket att säga. Den vanliga s. k. »utvecklingen» har försiggått — den gregorianska koralen med dess fria rytm har småningom blivit till en haeffnersk koral, insnörd i ett modernt takt-schema. Vi finna den så i NK 1921. Med suveränt förakt för neumernas ouplöslighet har man under tidernas lopp underlagt den svenska texten not för not. Därmed är också förstörelsen av det gregorianska konstverket fullständig.

O du Hel-ge Ande, kom till oss in. Med nåd och frid i di-na tro-gnas hjär-tan bli-
Ve-ni, Sancte Spi - - - ri-tus. Rep-le tu-o-rum cor-da fi-de-li-um.

Din le-van-de kär - - - leks - lå-ga där upp - tänd och up-pe-håll;
Et tu - i a - mo - ris in e - is ig - - - nem ac - cen - - de;

Du som av al - la tung - o - mål och land för - sam - lar fol-ken
Qui per di - ver - si - ta - - - tem lin - gua - rum cunc - ta - rum.

I Herrens Je-su Kris-ti tro en-dråk-te-li-ga. Hal-le-lu-ja. Hal-le - - lu-ja.
Gentes in u-ni-ta-te fi-dei con-gre-gasti. Al-le-lu-ju. Al-le - - lu-ju.

I formavseende är melodien ganska intressant. Efter en försats till orden »Veni fidelium» följer tre delar, i vilka samma motiv tämligen oförändrat upprepas (»Et tui accende»; »Qui per cunctarum»; »Gentes congregasti»; se ovan!). I denna gestalt torde psalmen med fördel kunna sjungas vid de i handboken föreskrivna och andra tillfällen — men enstämmigt. Vill man utföra den fyrstämmigt a capella, torde Otto Olssons helt nya komposition till texten vara vida att föredraga framför NK 1921 och Svenska Mässan av år 1897.

L. Lindhagen.

Recensioner.

Musikhistoria.

Tobias Norlind, Handbok i svenska musikens historia. Stockholm 1932. Pris kr. 3:75.

År 1901 utgav Norlind, vad han i sitt nya, här ovan angivna, arbete kallar »den första boken i 'Svensk Musikhistoria'» (sid. 80). Att detta måste hava varit ett vanskligt företag för en 22-årig författare ligger i öppen dag. Arbetet präglas icke heller alltid av den tillförlitlighet, som man har rätt att begära av en dylik handbok. Emellertid måste man ge sitt erkännande åt den unge författarens oförvägenhet, som gav honom mod att ge sig i kast med en så krävande uppgift. Företagets karaktär av ett första försök ursäktade åtskilligt och i källornas bristfälliga och utforskade skick låg en annan kraftig ursäkt. Detta skall rättvist erkännas även om man samtidigt beklagar författarens bristande noggrannhet. De antydda ursäkterna gälla icke minst beträffande den äldre kyrkomusikens historia, den enda del av författarens bok recensenten haft anledning att närmare befatta sig med.

Tyvärr blev »den första boken i Svensk Musikhistoria» icke också författarens sista bok i ämnet. 1918 utkom nämligen Svensk Musikhistoria i ny upplaga. Och vad som 1901 kunde anföras till försvar för författaren kunde tyvärr åtminstone

icke alltid upprepas 1918. Man måste nämligen konstatera, att författaren icke synes hava velat lära av andras under de mellanliggande åren utförda arbete. Jag tänker härvid på ett särskilt uppseendeväckande fall av vårdslöshet. I sina hösten 1917 utgivna *Studier i den svenska reformationstidens liturgiska tradition* har Rodhe (s. 84 f.) gjort sig besvär med att korrigera en rad mindre korrekta uppgifter i Norlinds första upplaga, s. 42. Förordet till den nya upplagan är daterat nov. 1918. Icke förty möter oss — som om ingenting hänt — i den nya upplagan samtliga oriktiga uppgifter från den äldre upplagan. Att under sådana förhållanden vänta, att förf. underkastat hela sin uppfattning av reformationstidens liturgiska utveckling en välbehövlig revision med användande av de forskningsresultat, var till Rodhe kommit, är naturligtvis uteslutet. Av den nu utkomna sammandragna upplagan vill det synas, som om författaren icke ens ännu blivit färdig med ett dylikt välbehövligt revisionsarbete. Dock skall tacksamt erkännas, att Rodhes bok verkligen upptagits i litteraturhänvisningarna, även om den ännu icke hunnit avsätta några nämnvärda spår i framställningen.

Av författarens nya bok — avsedd som lärobok vid Musikaliska akademien — har recensenten endast läst de partier, som

behandla den kyrkliga musiken. Den axplockning, som här nedan skall meddelas, är sålunda hämtad från ett mycket litet antal av bokens sidor. Författaren må nu själv tala.

S. 9: »Centralpunkten för hela (den svenska) kyrkan blev ärkestiftet, vid 1000-talets mitt Lund, 100 år senare Uppsala». — Ärkestolen i Lund upprättades dock enligt ganska trovärdiga källor först 1103 (eller 1104).

S. 10: »Inom gudstjänsten (under medeltiden) skulle full enhetlighet råda i hela katolska kyrkan, men de olika länderna fingo dock med tiden olika traditioner». — Beträffande den »fulla enhetligheten» må blott erinras om att först kyrkomötet i Trient tog initiativet till för hela den romerska världen gemensamma gudstjänstliga böcker. Att den senare delen av författarens påstående vänder upp och ner på den liturgiska utvecklingen behöver knappast påpekas. — Om samma eftertridentinska uppfattning av Roms liturgiska lagstiftning vittnar följande yttrande på samma sida: »Sequensen var ett mera individuellt led i gudstjänsten och lydde ej direkt under Roms reglerande makt.»

S. 13: »Kyrkliga sångböcker från 1400-talet äro ej sällsynta. De innehålla dels den gregorianska gudstjänstsången, dels sekvenser och hymner.» — Vilket motsatsförhållande råder väl mellan den gregorianska gudstjänstsången å den ena sidan och sekvenserna och hymnerna å den andra sidan? Utgöra icke sekvenserna och hymnerna en del av den gregorianska gudstjänstsången. Det ser verkligen ut, som om författaren vore okunnig om att sekvensen hörde med till mässan, ty längre ned på samma sida säger han om 1493 års Graduale: »Jämte högmässogudstjänstens allmänna delar finnas i denna en präktig samling sekvenser.» Yttrandet vittar om samma liturgiska osäkerhet, som kommit författaren att i sin bok »Latinska skolsånger» (s. 22) framställa det

håpnadsväckande påståendet, att *Venite* hör med till mässans delar.

Det beklagligaste med författarens översikt av den medeltida gudstjänstliga musiken är dock icke dylika enstaka anmärkningsvärda företeelser. Det beklagligaste är fastmera, att hela avdelningen verkar som en samling spridda notiser, valda på måfå, rörande musikaliska former, som läsaren får lära känna endast till namnet. Det hela verkar ett hopplöst virrvarr. Så fjärran från vår tids musikaliska former, som många av dessa gregorianska sångarter äro, hade här krävts förklaring och åter förklaring. Ett ytterst sparsamt urval av notiser och namn men så utförliga förklaringar som utrymmet medgivit, hade här varit det rätta. Och självfallet hade författaren åtminstone i någon mån behövt att kunna skilja mellan huvudsak och bisak. Man söker t. ex. nu förgäves efter någon antydning om de båda huvudformerna inom det medeltida gudstjänstlivet: mässan och officiet eller tidegården. Icke ett ord får man veta om det som utgjorde kärnan i den gregorianska musiken: psalmodien. Icke ens namnet psalmodi nämnes, om jag sett rätt. I jämförelse härmed är det väl relativt oväsentligt, att t. ex. korstadgan i Linköping av år 1272 stadgar böter för försummelse i kortjänsten eller att vi från 1400-talet äga officier till Simeon, Joachim, Jungfru Marias systrar och Katarina av Johannes Benecchini (död 1461). Läsaren svävar ju i alla fall i den lyckligaste okunnighet om vad som menas med både officium och kortjänst.

Vi övergå nu till den gudstjänstliga musiken efter reformationen.

Enligt författarens framställning fick Ol. Petri först reglerandet av den gudstjänstliga musiken om hand. Han tänker därvid på 1531 års mässa. Att Brilioth påvisat, att denna ej alls var avsedd att ersätta den sjungna högmässan utan den lästa »stilla» mässan, och att det därför är fullt naturligt, att den icke lämnar

någon nämnvärd plats åt sången, har tydligen undgått författaren, som väl icke ansett sig behöva taga någon befattning med den litteratur som kommit ut sedan 1901.

S. 20 talar författaren om »communitio-antifonen», vilket anmälarer skulle betraktat som ett tryckfel, om han icke till sin oförställda förvåning hade funnit det också i boken av år 1901 (s. 37, där det möter två gånger, ena gången i så gott sällskap som *Symboleum apostolicum*) och i upplagan av år 1918 s. 44 (likaledes två gånger; däremot har 1918 symboleum blivit rättat). Det underligaste är dock, att förf. s. 25 använder den mera vanliga formen *communio*. Anledningen till bibehållandet av *communitio*-formen synes då icke kunna vara någon annan än att förf. ansett det vara en plikt att icke låta den vänstra handen veta vad den högra gjort. — Överraskande nog finner rec., att författaren beträffande *gradualem* betydligt moderniserat sin uppfattning. 1901 (s. 37) och ännu 1918 (s. 44) var det en antifon, 1932 har det verkligen blivit ett *responsorium*.

S. 21: »*Sanctus*, nattvardsmässans viktigaste del, kunde sjungas eller läsas.» Här är sålunda frågan om *texten* till *Sanctus*. Varifrån har förf. fått att denna skulle utgöra nattvardsmässans viktigaste del? Nattvardsmässans viktigaste del är väl instiftelseorden. —

S. 21: Som ett dunkelt orakelord verkar upplysningen: »Dagkursen försvann och nattkursen inskränktes.» Vad tror väl förf. att läsaren får för uppfattning av denna oförmedlade och oförklarade *notis*? I bästa fall tror han väl, att förf., i likhet med vad Cicero stundom lär göra, inte menar någonting alls utan endast ägnar sig åt idel vältalighet.

S. 21: Uttrycket »få tillbaka» den gamla medeltida sången om strävandena under 1530-talet vittnar om en alltför antikverad uppfattning av reformationstidens kult-

problem, för att det skulle behöva ytterligare understrykas. (Jfr fortsättningen: »Så tillstades t. ex. redan 1537, att *introitus* och *gradualem* på gammalt vis sjöngos på latin.» Här var ej fråga om något återinförande, blott ett medgivande åt *praxis*, när den svenska mässan började att användas som ersättning för högmässan.)

S. 21: »Den lutherska tidens första period 1530—1570 blev således ej av så stor reformerande betydelse för gudstjänsten.» Man häpnar över denna sammanfattande karakteristik, sedan förf. i det föregående förklarat, att under denna period nästan hela det medeltida gudstjänstlivet raserats, så att »knappt mer än den enkla högmässan — så gott som utan sång — stod kvar».

S. 21: »Någon verklig försvarare av musikens rätt fanns ej.» Att representanten för den musikhistoriska forskningen vid Musikaliska akademien skulle ha hunnit göra sig bekant med de av Nat. Fransén utgivna skrifterna av Laurentius Petri, som ådagalägga, att den svenska kyrkan vid denna tid i sin primas ägde en både kunnig och intresserad förkämpe för den gudstjänstliga musikens krav, kan naturligtvis icke förutsättas.

S. 24: Författarens omdöme om Laur. Jonae Gestricii Sanger, att denna bok har en tämligen starkt framträdande katolsk prägel är ganska underligt. Den upp- tar visserligen många latinska hymner i översättning men samtliga dessa äro dock från protestantisk synpunkt oklanderliga. Och den större delen av boken är översättningar från den tyska reformationstidens psalmdiktning.

S. 25 påstår förf., att Johan III:s liturgi ville återinföra bl. a. den gamla latinska *communio*. Denna beskyllning synes ha mycket måttligt fog för sig. Såsom ersättning för *communio* rekommenderar nämligen Liturgien i första rummet »Förlän oss Gud din helga frid». Krävdes på

grund av antalet kommunikanter ytterligare sång, hänvisades till responsoriet »Discubuit Jesus», som också anbefalles (likaledes på latin) av 1614 års Handbok, samt till antifonen »O sacrum convivium».

S. 25 påstås att psalmsången i högmässan 1614 definitivt fick den form den ännu i dag har. »De övriga (tar hänsyn till *Allena Gud i himmelrik*) psalmerna före predikan fastställas som förut.» Härvid åsyftas K. O. 1571. Detta är dock fel. K. O. 1571 nämner åtm. alternativt (som förf. mycket riktigt påpekat) en svensk psalm som begynnelse till mässan. Handboken 1614 utelämnar däremot denna ingångspsalm. Icke med ett enda ord antydes den varken 1614 eller 1693. Den inkom i handboken först 1811. Icke ens detta år hade emellertid »psalmsången definitivt fått den form den ännu i dag har», ty först 1894 infördes den s. k. offertoriespsalmen (psalmen före nattvardsavdelningens begynnelse).

Det behöver knappast sägas, att den bild av reformationstidens gudstjänstliga musik, som förf. lämnar, är oklar, förvirrad, delvis rent vilseledande. Icke ett spår kan skönjas av ett försök att draga upp de stora linjerna i utvecklingen, vilket dock ingalunda hade varit omöjligt, om förf. hade gjort sig nödtorftigt förtrogen med den nyare litteraturen i ämnet. Utan tvivel var året 1901 — det år då den första boken i svensk musikhistoria utkom — ett högeligen betydelsefullt år, men fullständigt avstamat har väl ändå icke all liturgisk och musikhistorisk forskning efter detta år. Det är lyckligtvis icke ofta man i en bok som framträder med liknande pretentioner (se förordet) råkar ut för en så genomgående osmält framställning.

Det är att hoppas att en granskning av bokens övriga partier icke skulle giva ett lika nedslående resultat.

Knut Peters.

Blandad kör.

Per Steenberg: Fire Kirkekor, Kirkelige Korsanger och 3 Koralbearbejdelser. Norsk Musikforlag, Oslo.

Den för oss svenskar icke alldeles obekante norske kyrkomusikern Per Steenberg har på Norsk Musikforlag utgivit tre samlingar vokalmusik: »Fire Kirkekor», »Kirkelige Korsanger» och »3 Koralbearbejdelser». Naturligtvis kunna de, på grund av språket, ej användas till gudstjänstbruk här i Sverige, men för konsertändamål lämpa de sig gott. Kompositören har i samtliga sånger fått fram den trovissa, fasta, kanske något kantiga kristna stilen, och jag vill särskilt nämna »3 Koralbearbejdelser» för hans intressanta och vackra sättning av »En jungfru födde ett barn i dag». Nr 5 i »Kirkelige Korsanger» är någon variant av vår liturgiska aftonpsalm »Christe, qui lux es». »Fire Kirkekor» verka något mera frigjorda och moderna än de två andra samlingarna. Nr 4 i denna sist nämnda samling är en 8-stämmig motett, »Juble, I rettferdige», vilken är en verklig bravursak för en god och ej alltför liten motettkör. Roligt vore att någon gång vid en kyrkokonsert få höra denna vackra motett.

S.-G. S.

C. Rogberg: Pingsthymn. Nordiska Musikförlaget. Pris 20 öre.

Vårt hymnförråd utökas lugnt men säkert. För en liten tid sedan utkom »Pingsthymn» för fyrstämmig kör à capella av C. Rogberg. Texten är skriven av den ofta anlätade textförfattaren Paul Nilsson. Det musikaliska uppslaget är mycket gott, men hymnen visar en torftighet i harmoniken, som gör den i viss mån enformig.

S.-G. S.

För skolkör och orkester.

Neue Schulkantaten zur Pflege des gemeinsamen Musizierens von Schulchören und Schulorkestern herausgegeben von Fritz Jöde. J. Rieter-Biedermann, Leipzig. 1. Eduard Zuckmayer: Kameradschaft. 2. Heinrich Spitta: Winteraustreiben. 3. Ernst Lothar von Knorr: Der Lohn des Fleisses. 4. Ernst Lothar von Knorr: Die Strafe der Faulheit. 5. Hermann Erpf: Der Grimmig Tod. 6. Karl Marx: Weihnachtskantate.

Behovet av lämplig musiklitteratur för våra skolkörer och skolorkestrar är mycket stort. Den musik, som nu användes, lämnar ofta mycket övrigt att önska. Varje försök att berika denna litteratur skall med tacksamhet mottagas av våra musiklärare. Det var också med stora förväntningar man tog del av den serie skolkantater, som nyligen utgivits på Rieter-Biedermanns förlag. Tyvärr blev det en besvikelse. Samtliga kantater — besättningen både vad kör och orkester beträffa idealisk — äro hållna i en extrem modernistisk riktning, som gör dem olämpliga som skolmusik. De äro säkerligen också med ett par undantag omöjliga att utföra åtminstone i våra skolor. v. Knorrs båda kantater — musikaliska skämtstycken — äro visserligen spirituellt och roligt skrivna, men det humoristiska skulle knappast uppskattas av vare sig våra ungdomar eller åhörarna till deras prestationer. Zuckmayers kantat »Kameradschaft» verkar sökt och andefattig. Heinrich Spittas »Winteraustreiben» är mera sympatisk i sin kärva, arkaiserande stil. En av Tysklands yngre mera bemärkta tonsättare, Karl Marx, vars kyrkomusik vi med stor behållning kunna studera, har bidragit med en julkantat, byggd på en gammal julsång. Man måste beundra det mästerskap, varmed han bygger upp denna julmusik, men trots stora skönhetsvärden ställer man sig tveksam inför denna musik. Hermann Erpfs

»Der Grimmig Tod» synes mig, trots det mörka och allvarliga innehållet, vara den enda ljuspunkten i denna serie. Den lilla enkla kantaten, som är skriven på en gammal tysk folkvisa — melodien återfinna vi i vår korallbok som nr: 497 —, är värd att lära känna. Det kärva tonspråket ofta unisont eller i tvåstämmig sats är gripande, mänskligt och förstäeligt.

J. H.

För undervisningen.

Sven Lizell: Kortfattad lärobok i Musikens Första Grunder med tonträfningsövningar och kanons. Ny tillökad upplaga. Elkan och Schildknecht. Del I, II, III å 1:60.

En enkel, praktisk och lättfattlig handledning i musikens första grunder, skriven med speciell tanke på folkkörernas utbildning. Delarna I och II behandla de första grunderna jämte tonträfnings- och gehörsövningar, del III skalor och kanons. Skalorna hade kanske kunnat behandlas mindre utförligt och i stället kyrkotonarterna åtminstone omnämnts. Det skulle ej heller skadat, om antalet kanons hade varit större. Betydelsen av att sjunga kanons kan ej nog betonas. Till denna sista avdelning har David Wikander lämnat värdefulla bidrag.

J. H.

Handbuch der deutschen evangelischen Kirchenmusik. Nach den Quellen hrsg. von Konrad Ameln, Christhard Mahrenholz und Wilhelm Thomas, unter Mitarbeit von Carl Gerhardt. Verlag Vandenhæck & Ruprecht, Göttingen.

Detta arbete, varav ett par häften utkommo förra året, är avsett att bli en modern motsvarighet till Schoeberleins Schatz des liturgischen Chor- und Gemeindegesanges. Det kommer att bestå av fyra band: Der Altargesang, Das gesungene Bibelwort, Das Gemeindelied och Das

gottesdienstliche Orgelspiel. Varje del blir försedd med en utförlig historisk framställning. Arbetet beräknas föreligga färdigt 1936. Det utkommer årligen med 4—6 häften om fyra 16-sidiga ark i notformat à Rmk. 4: 40. Att döma av de utkomna häftena, torde det komma att höra till de verk, som en kyrkomusiker och en kyrkomusikaliskt intresserad präst ogärna vill avvара.

A. O. T. H.

Till uppbyggelse.

Småskrifter om Kristendomen, n:r 22—29. *Diakonistyrelsens förlag, Stockholm. Pris 20 öre st.*

I denna propagandaserie har utgivits 8 nya små häften av lekmän och präster i ämnen berörande det inre livet (Helgelse av Ernst Lönegren, En fast livsåskådning av Hugo Odeberg, I tröthetstider av G. Friman, Enskild själavård av E. Monton) och kyrkligt arbete (Religionen och barnen av J. Källander, Om missionen av Herman Sandegren, Lekmannasynpunkter på förkunnelsen) och bibelkunskap (Vad det heliga landet berättar av S. Linder). Praktiga ströskrifter för arbetet i församlingarna.

A. A.

S. F. Fredlund: Andra årgångens högmässotexter I och II. 238 och 274 s. Håkan Ohlssons Boktryckeri, Lund. Inb. 4 kr. pr del.

Det är en märklig predikosamling, som med dessa båda band börjat utgivas. De nu utkomna banden ansluta sig till årets högmässotexter och andra bandet sträcker sig fram t. o. m. pingsten. Det ligger något märkligt redan däri, att man så gott som omedelbart efter en prästs död kan börja utgiva hans samlade predikningar. Predikningarna komma tydligen att omfatta produktion från såväl tidigare som senare år. Här är alltså en präst med så stor vördnad för Guds ord, att varje

predikan under alla de många prästarens alla söndagar är så väl förberedd, så noggrant i detalj utarbetad med angivande av ingångsspråk, ämne, delar och psalmer, att allt kan utgivas i befintligt skick, ingen bearbetning behöver företagas, man har blott att välja i den rika förrådskammaren.

För ej länge sedan lästes i en ledande tidning en prästerlig artikel om kristendomens feminisering. Belägg för detta påstående kunna säkerligen icke hämtas ur dessa predikningar. Kontraktsprosten Fredlund var till det yttre en hövdingegestalt, hans predikoframförande var kraftigt och manligt, och tonen i hans predikningar är genomgående en kärv, modig, trosfrisk lutherdom. Han är en predikant, fostrad i rätte lärares skola. Han uppehöll ju schartauanska traditioner, men han var en alltför stark och rik personlighet för att kunna stelna i något schematiskt maner. Hans predikningar äro rikt nyanserade, men han är ständigt bunden av sin rika känndom i Guds ord och av sina stora anspråk på ordning, reda och klarhet i förkunnelsen. Mycket blir förvisso att hämta ur detta verk, allteftersom dess utgivande fortskrider. Utstyrseln är gedigen och tilltalande.

E. L.

Alfred Fridner: För stilla stunder. 222 s. Sundquist o. Emond, Lund. Hft. 3: 50.

Så snart en predikant har något verkligt att säga, tränger alltid hans budskap på ett särskilt sätt igenom. Vid sådana tillfällen märker man, att en förkunnelses värde ligger allenast i det andliga liv, som den rymmer, och däruti, att detta andliga liv är så starkt, att det kan meddela sig åt andra. Är förkunnelsen sådan behöver man ju ej nödvändigt ha personligen hört förkunnaren: även det skrivna och tryckta ordet avlägger ett tillräckligt tydligt vittnesbörd. Orden, tilläventyrs hopsamlade från en förkunnare, som gått hädan, stå

där alltfört som förmedlare av ande och liv.

Man gör sig dylika reflektioner inför ovanstående betraktelser. Vem är författaren? En för de flesta förmodligen okänd präst, död för ett tiotal år sedan. Men hans budskap har livets krafter i sig. Med tacksamhet noterar man, att betraktelserna föregås av en kort minnesteckning, som ställer fram för oss mannens bild, levnadshistoria och verksamhetsfält. Så hör man honom predika. Det är en andeburen förkunnelse. Och dock såges, att dessa betraktelser innehålla blott strödda tankar av honom, och att exempelvis det rika bildspråk, som han så träffande använde, ej här kunnat medtagas. Han talar så ofta om att *uppleva*. Man märker att för denne predikant hava kristendomens sanningar blivit levande verkligheter, och han brinner av helig åstundan, att det måtte bli så även för andra. Han talar också ofta om de härliga *möjligheter*, som Gud genom Kristus skapat: »...omgivna av ändlösa möjligheters salighet gå vi där...» Och Guds möjligheter förverkligas därigenom, att man blir hjälplös i egen kraft och försänker sig allt djupare i Kristi kärlek för att så bliva hans redskap och i tro »höja sig över hela det naturliga sammanhanget av orsak och verkan till den levande Faderns allmakt och kärlek».

Denna bok är ett vittnesbörd om vad trons kraft förmår. En ung man känner tidigt sin kallelse att bli ett Guds redskap till andras frälsning. Han har svåra hinder att övervinna ej blott innan han nått sitt mål utan även på det arbetsfält, som senare blev hans. Men allt möter han som en kristen: Så hjälper honom allt, prövningarna ej minst, att i sig själv levandegöra de kristna sanningarna, att »draga eviga värden» in i sin själ och så, ödmjuk och glad, verka i evangeliets kraft, så att — enligt vad levnadsteckningen tyckes antyda — ödemarken börjar blomstra.

E. J.

Meddelanden.

Val. Till innehavare av förenade tjänster hava utsetts: i Blackstad, Klm. Göte Nilsson, därst., i Holmestad, Skb. Hilmer Svensson, Valstad.

Revision av lotterimedelskassan.

Utdrag ur protokoll, fört vid sammanträde med Svenska Kyrkans Diakonistyrelse den 26 januari 1933.

§ 30.

Mom. 1. Till Diakonistyrelsen hade gjorts särskild framställning, att Diakonistyrelsen måtte genom särskilt utsedda personer låta verkställa revision av Kyrkosångens Vänners, Sveriges Allmänna Organist- och Kantorsförenings och Sveriges Kyrkosångsförbunds räkenskaper för år 1932, i vad de avsågo dem enligt Kungl. Maj:ts resolution den 9 november 1928 tilldelade lotterimedel.

I en till styrelsen ställd, i januari 1933 dagtecknad skrivelse hade Direktör R. Runmark och f. d. Kamreraren F. Nordberg, vilka år 1932 fullgjort liknande uppdrag, meddelat, att de verkställt sagda revision och icke funnit anledning till anmärkning. Efter tagen del av Ekonomiskommitténs utåtande beslut Diakonistyrelsen för sin del godkänna den anmodan, som under hand gjorts till Herrar Nordberg och Runmark att utföra revisionen i fråga och uttala att, såvitt Diakonistyrelsen kunnat finna, anledning till anmärkning icke förefunnes i fråga om förvaltningen och användningen av ovan omnämnda lotterimedel till och med 1932 års utgång, av vilka medel enligt den i berättelsen intagna tablån, vid senaste årsskifte i bankinrättning vore insatta kronor 2,094: 82.

Som ovan
Ivar H. R. Widegren.

Justerat d. 30/3 1933.

Anders Hagardt.

Godk. av styrelsen

K. J. Ekman.

Ur protokollet:
Ivar H. R. Widegren.

E. Eidem: Vår frälsnings evangelium (Diakonistyrelsens förlag). Psalmvalet för högmässan ansluter sig nära till G. T. Lundblads Psalmvalslista, ny upplaga av K. Peters (Gleerups förlag). Postludierna äro huvudsakligen hämtade ur Hamburger

og Wöldike: Orgelmusik till Gudstjenestebrug — H. o. W. (Hansens förlag); Choralvorspiele alter Meister — Ch. a. M. — (Edition Peters) och Orgelmeister des 17 und 18 Jahrhunderts — O. — (Bärenreiter Ausgabe 382).

Nya Orglar.

Av Åkerman & Lund i Sundbyberg.

Katarina Realskola, Stockholm. 13 register fördelade på 2 manualer och pedal, 56 resp. 30 toners omfång.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Flute harm. 8', Oktava 4', Trumpet 8'. Man. II: Salicional 8', Voix celeste 8', Rörflöjt 8', Flöjt 4', Klarinet 8', Pedal: Subbas 16', Violoncell 8' (transmitterad från Gamba 8').

Koppel m. m. Man. I på ped. Man. II på ped. Man. II på man. I. Oktaven högre inom man. I. Oktaven lägre i man. II på I. Oktaven lägre inom man. II.

Samtliga dessa regeras med trampor. Kollektivpiano, Mezzoforte, Forte, Tutti. Utlösning (handregister »in»). Dessa regeras med knappar utlösande varandra samt dessutom även med trampor för Tutti och Utlösning. Crescendo för man. II, balanstramp. Pneumatiskt system. Samtliga delar nya. Registerandragen utgöras av manubrier över man. II. Elektrisk orgelfläkt. Orgeln besiktigad d. 25 sept. 1931 av Hovorganisten C. F. Henerberg.

I *Björklinge kyrka*, Arkestiftet, 15 register fördelade på 2 manualer och pedal, 56 resp. 30 toners omfång. Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Fl. harm. 8', Oktava 4', Trumpet 8'. Man. II: Violin principal 8', Salicional 8', Rörflöjt 8', Flöjt 4', Waldflöjt 2', Oboe 8'. Pedal: Subbas 16', Ekobas 16' (transmitterad från Borduna 16'), Violoncell 8' (transmitterad från Gamba 8').

Koppel m. m.: Man. I på ped. Man. II på ped. Man. II på man. I.

Samtliga dessa regeras med registerandrag och trampor.

Oktaven högre inom man. I. Oktaven lägre i man. II på I. Oktaven lägre inom man. II.

Dessa regeras med trampor. Fri kombination n:r 1 och 2. Kollektiv: Forte, Tutti. Utlösning (handregister »in») (regeras med knappar utlösande varandra samt dessutom med trampor för varje knapp). Rörverk »av», automatisk pedälväxel (knappar med hakinrättning). Registersvällare o. crescendo för man. II (balanstrampor). Visare för registersvällare och visare för vind. Pneumatiskt system. Samtliga delar nya. Registerandragen utgöras av manubrier över man. II. Elektrisk orgelfläkt.

Orgeln har uppställts bakom det gamla orgelverket om 1 man. 8 stämmor, byggt av Hedlund 1740, vilket bibehållits oförändrat (lufttillförseln sker medelst den nya orgelns fläkt). Det nya spelbordet har placerats framför det gamla, som är vänt mot fasaden, så att organisten endast genom att vända sig om på pal-len även kan spela på den gamla orgeln.

I *Holmsunds kyrka*, Luleå stift. 12 register fördelade på 2 manualer och pedal 56 resp. 30 toners omfång.

Disposition: Man. I: Borduna 16 (gamla stämman), Principal 8' (gamla stämman), Gamba 8', Fl. harm. 8', Oktava 4' (gamla st.) Trumpet 8', Man. II: Salicional 8' (gamla st.), Voix celeste 8', Rörflöjt 8', (gamla st.), Flöjt 4' (gamla st.). Pedal: Subbas 16'. Ekobas, (transmitterad från Borduna 16').

Koppel m. m.: Man. I på ped. Man. II på ped. Man. II på man. I.

Oktaven högre inom man. I, oktaven lägre i man. II på I, oktaven lägre inom

VI

man. II (dessa koppel regeras med trampor). Kollektiv: Piano, Mezzoforte, Forte, Tutti. Utlösning (handregister »in»). Dessa regeras med knappar utlösande varandra samt dessutom med tramp för varje knapp. Crescendo för man. II (balans-tramp). Pneumatiskt system. Samtliga delar nya utom ovan angivna gamla stämmor. Registerandragen utförda i form av manubrier över man. II. Elektrisk fläkt. Orgeln uppställd bakom den gamla orgelfasaden. Besiktigad d. 21/10 1931 av Musikdirektör Abel Nordvall, Umeå.

I *Malaxanders kyrka*, Linköpings stift, 13 register fördelade på 2 man. och pedal, 56 resp. 30 toners omfång.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Fl. harm. 8', Oktava 4', Trumpet 8. Man. II: Basetthorn 8', Salicional 8', Voix céleste 8', Rörlöjt 8', Ekoflöjt 4'. Pedal: Subbas 16', Ekobas 16 (transmitterad från Borduna 16).

Koppel m. m. Man. I på ped. Man. II på ped. Man. II på man. I. Oktaven högre inom man. I Oktaven lägre i man. II på I Oktaven lägre inom man. II.

Dessa koppel regeras med trampor. Kollektiv: Piano, Mezzoforte, Forte, Tutti. Utlösning (handregister »in») regeras med knappar utlösande varandra. Tutti och utlösning även med trampor. Crescendo för man. II. Registersvällare (ba-

lanstrampor). Visare för reg.-svällare, Kalkant.

Pneumatiskt system. Samtliga delar nya. Registerandragen utgöres av manubrier över man. II. Luftpumpningen sker medelst trampning. Orgelfasaden har levererats av oss och utgöres av en gammal orgelfasad från annan kyrka.

I *Aspeboda kyrka*, Västerås stift. 14 register fördelade på 2 manualer och pedal.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Dubbelöjt 8', Oktava 4', Oktava 2', Trumpet 8' Man. II: Violinprincipal 8', Salicional 8', Rörlöjt 8', Fl. octaviante 4', Oboe 8'. Pedal: Subbas 16', Violoncell 8'.

Koppel m. m.: Man. I på ped. Man. II på ped. Man. II på man. I. Oktaven högre inom man. I från ostr. g. Oktaven lägre inom man. II. Tremulant för man. II Piano, Forte, Tutti, vilket sistnämnda koppel även verkar som registersvällare. Crescendo för man. II. Kalkant.

Orgeln utgöres av den av Åkerman & Lund 1899 byggda orgeln för Sandvikens kyrka där ny kyrka byggts och gamla kyrkan skall rivas. Orgeln har ombyggts för uppställningen på sin nuvarande plats, samt försetts med ny magasinbälg och elektrisk orgelfläkt för lufttillförseln. Verket har uppställts bakom kyrkans gamla orgelfasad.

LEDIGFÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

A. Enbart kyrkliga tjänster.

I Öckerö (adr. Öckerö, Göteborgs o. Bohus län) sökes före 20 maj. Lön 800 kr.

B. Förenade med folkskollärartjänster.

I Transtrand (adr. Transtrand, Kopparbergs län) sökes före 25 maj. Skolform B 2. Lön 1,000 kr.

I Öja (adr. Burgsvik, Gotlands län) sökes före 27 maj. Lön 400 kr.

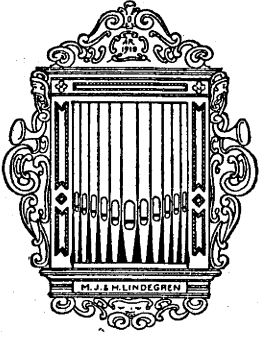
I Ryssby (adr. Rockneby, Kalmar län) sökes före 29 maj. Skolform B 1. Lön 700 kr.

I Brönnestad (adr. Tormestorp, Kristianstads län) sökes före 1 juni. Lön 600 kr.

I Tutaryd (adr. Tutaryd, Kronobergs län) sökes före 6 juni. Skolform B 2. Lön 350 kr. + avkastning av klockarbol.

I Andrarum (adr. Lövestad, Kristianstads län) sökes före 7 juni. Lön ca 580 kr.

I Böja (adr. Böja, Lerdala, Skaraborgs län) sökes före 10 juni. Skolform B 2. Lön 250 kr.

H. Lindegren, Orgelfabrik

2:dra Långgatan 39, GÖTEBORG

TELEFONER: Bostad och Kontor 426 38, Fabriken 493 38

Tillverkning av piporglar med precis tonangivning och en enastående hållbarhet. Intonationen utföres efter såväl äldre som nyare metoder.

Verkligt kvalitetsarbete till moderat pris

Över 25 års praktik

FÖRENINGEN

PIETAS

ATELJÉ FÖR KONSERVERING
AV KYRKLIGA TEXTILIER

STATSUNDERSTÖDD

ÖSTERMALMSG. 26 - STOCKHOLM
TEL. 20 55 35

SEKR. AGNES GEIJER

Välj en värdig, stilfull

Gravvård

bland vårt stora urval.
Material och utförande
det allra förnämsta.

BRÖDERNA STYRENIUS

Stenhuggeri A.-B., Västervik

Preludiesamlingar och Kyrkomusik

Modulationer och Preludier. Av Otto Olsson. Kr. 1: 50.

Koralförspel. Av D. Olson och A. G. Joelson. Kr. 2: 75.

Femtio koralförspel. Av John Morén. Kr. 2: 50.

Fyrtio koralförspel utgivna av Ärkestiftets organistförening. Kr. 2: 25.

Fyrtio nya koralförspel utgivna av Ärkestiftets organistförening. Kr. 2: 25.

Preludier på koralmotiv. Av Daniel Rudin. Kr. 3: —.

Hemmets koralbok. (Ps. 1—673.) (Nyhet.) Endast första versens text av koralens huvudsalm. Klotb. 4: 50.

Den svenska koralboken. (Ps. 1—673.) Av Konungen godk. 1921. Med fullständig text. Klotb. 21: —.

Koralbok för skola och hem. (Ps. 1—673.) Endast första versens text av koralens huvudsalm. Klotb. 6: —, skinnb. 12: —.

Kyrkomusikens historia. Av C. A. Moberg. Kr. 11: —.

Liturgik. Av A. O. T. Hellerström. Häft. 7: 50. Inb. 8: 50.

Den gregorianska sången. Av Knut Peters. Häft. 3: 50, inb. 4: 50.

SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

ÅKERMAN & LUNDS NYA ORGELFABRIKS AKTIEBOLAG

KUNGL. HOVLEVERANTÖR.

Tel. 26

SUNDBYBERG

Tel. 26

Tillverkning av Piporglar
för kyrkor, kapell och konsertsalar.

Om- och tillbyggnader,
reparationer, omstämningar och ren-
göringar av gamla orgelverk, samt
inmontering av elektriska blåsverk
utföras.

*Uteslutande svenskt material och
arbete.*

RENOVERINGAR

Framtagning av äldre målningar
å trä- och murytor.

KYRKOMÅLERI

ORNAMENTIK

ANTIKMARMORERING

★

C. O. SVENSSON

LÅNGEDRAG : GÖTEBORG

★

AV RIKSANTIKVARIEN
GODKÄND KONSERVATOR

MODERATA PRISER

För ORGANIST- EXAMEN förbereda:

Stockholm

SVEN LIZELL

Kantor i Storkyrkan
Direktör för Rich. Anderssons Musikskola
Sibyllegatan 65 Telefon 76177

Växiö

Elof Larsén

Domkyrko-organist

Växiö

Hälsingborg.

J. ASSARSSON
Organistskola

Närmare genom prospekt.
HÄLSINGBORG, S. Storgatan 19 — Tel. 2360

BIBLAR GODA BAND
BILLIGA PRISER
PSALMBÖCKER
DIAKONISTYRELSENS BOKFÖRLAG, STOCKHOLM.

19.5.1933.
Stockholm 1933, Svenska Tryckeriaktiebolaget.

